

FÜGGETLEN RENDÉSZETI PANASZTESTÜLET

☒: 1358 Budapest, Széchenyi rkp. 19.

☎: 441-6501

Ügyszám: 86/2008/Pan.

A Független Rendészeti Panasztestület

68/2008. (VIII. 18.) számú

állásfoglalása

A Független Rendészeti Panasztestület (a továbbiakban: Testület) panaszos¹ nagyatádi lakos nevében jogi képviselője által 2008. április 18-án előterjesztett panaszára indult eljárásban a 2008. augusztus 18-án – Dr. Juhász Imre elnökhelyettes távollétében – tartott zárt ülése alapján született állásfoglalását

m e g k ü l d i a z O r s z á g o s R e n d ő r f ő k a p i t á n y n a k.

A Testület megállapítása szerint a vizsgált ügyben **alapjogot súlyosan sértő intézkedésre került sor**, ezért a Testület a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) 93/A.§-ának (6) bekezdése szerint állásfoglalását megküldi az Országos Rendőrfőkapitánynak.

A Testület állásfoglalása ellen jogorvoslatnak helye nincs.

Indokolás

I.

A panaszos képviselőjének előadása szerint a panaszos – aki a Budapesti Műszaki Egyetem IV. éves gépészmérnök hallgatója – 2008. április 11-én részt vett a Jászai Mari téren, majd a Kossuth téren és a Roosevelttéren tartott demonstrációkon, illetve ezt követően a tömeggel együtt áthaladt a Lánchídon a Clark Ádám téren tartandó rendezvényre. A Lánchídon haladva, útban a Clark Ádám tér felé hallotta, amint a rendőrség hangosbemondón keresztül a helyszín elhagyására szólítja fel a tömeget. Elmondása szerint az embereket „rendőrsorfallal toltá át a hídon”, majd „amikor a sorfallal elérte a hídfőt, egy csapat rohamrendőr a Lánchíd utca – Clark Ádám tér kereszteződését lezárta”. A panaszos sem az említett irányban, sem a vár felé nem tudta elhagyni a helyszínt, és a rendőrökhöz intézett kérdésére, amelyben a távozás

¹ Az Rtv. 93/A. § (8) bekezdése értelmében a panaszos személyes adatait töröltük.

lehetséges irányáról érdeklődött, nem kapott használható választ. Közben a hangosbemondón keresztül a Szentendrei út irányát megjelölve szólították fel az embereket a terület elhagyására, de a panaszos erre is hiába próbálkozott, rendőrsorfalba ütközött. A Clark Ádám téren az alagútból kifelé tartó úton található buszmegállóban állt egy busz, amelyre a panaszos megpróbált felszállni, azonban ezt a rendőrök nem engedték, mondván, hogy tele van a busz, pedig a panaszos szerint csak néhányan ültek rajta.

A panaszos ezek után a Fő utca irányába próbálta elhagyni a területet, de mielőtt ezt megtehetné volna, „rendőrök rohantak át az úttesten és elzárták azt az utat is”. Kérdezte a rendőröket, hogy ezek után merre tud távozni, mire azt a választ kapta, hogy semerre, mert „onnan a kapitányságra mennek és nem haza”. Hamarosan rendőrök jelentek meg és a lezárt területen kívülre kísérték a panaszost, itt igazoltatták és ruházatát átvizsgálták. Sérelmezi, hogy az átvizsgálás során a személyes tárgyait a földre kellett dobálnia. Ezt követően előállították a VII. kerületi Rendőrkapitányságra. Innen éjjel 1 óra körül távozhatott. Visszakapta értékeit, illetve aláírtak vele 3 iratot, amelyek szerint 20 óra 50 perctől (helyesen: 20 óra 20 perctől) másnap reggelig a kapitányságon tartózkodott és az intézkedés ellen nem él panasszal. Elmondása szerint mivel örült, hogy távozhat, ezeket „azonnal aláírta”.

Panaszos jogi képviselője szerint a panaszos nem volt tisztában azzal, hogy a rendezvény, amelyen részt vesz, nincs bejelentve, „a legelső távozásra szólító rendőrségi felhívást követően haza indult”. Ezen magatartásával nem követett el semmiféle jogellenes cselekményt.

A panaszos álláspontja szerint jogellenes, hogy

- megakadályozták abban, hogy hazajusson, sőt a rendőrök félrevezették a hazafelé indulás irányát illetően, tájékoztatásukkal őt a rabszállító felé terelve,
- indok és magyarázat nélkül, a tömegből kiragadva rakták be a rabszállító járműbe,
- a rabszállítóba történő beszállítással egy időben elvették mobiltelefonját, így családját sem volt lehetősége értesíteni,
- indok és magyarázat nélkül fogva tartották az éjszakai órákban.

II.

A Budapesti Rendőr-főkapitányság Rendészeti Szervek Bevetési Főosztály Központi Gépkocsizó Járőrszolgálati Osztályának vezetője a panaszban foglaltak tekintetében folytatott kivizsgálás során arra a következtetésre jutott, hogy az abban „foglaltak többsége a valóságnak nem felel meg”. Megjegyzi, hogy a Készenléti Rendőrség egységei a Lánchídon vonuló tömeg mögött mozgó sorfalat alkotva haladtak. Álláspontja szerint a panaszlevélből egyértelműen kitűnik, hogy a panaszos a felszólításokat hallotta, ugyanakkor nem felel meg a valóságnak azon állítása, amely szerint a teret oda érkeve semmilyen irányban nem tudta elhagyni, mert ekkor a tér még csak a Lánchíd felé volt lezárva, míg annak északi, déli és nyugati kijáratánál valóban voltak utasításra váró egységek, de azok zárási feladatokat nem láttak el.

Rögzíti, hogy az említett egységek a terület lezárására a felszólítások elhangzását követően kb. 10 perccel kaptak utasítást. Annak ellenére tehát, hogy panaszos hallotta a rendőri felszólítást és az ellenszegülés következményeire való figyelmeztetést, az intézkedésnek való passzív ellenállást tanúsítva a helyszínen maradt, így alapot adva az előállításra.

III.

Tekintettel arra, hogy a panaszos a rendezvény feloszlításának tényét nem panaszolta, a Testület e tárgyban jelen panasszal összefüggésben nem foglalt állást, és kizárólag a rendőri eljárás panaszos által sérelmezett elemeit vizsgálta. Vizsgálata során a következőket állapította meg.

1. A panaszos előállítása

A budapesti rendőrfőkapitány által az Állampolgári Jogok Országgyűlési Biztosának az eseményekkel kapcsolatos megkeresésére adott válasz szerint az első felszólítás 20.11.36 órától 20.12.58-ig, a második felszólítás 20.13.06 órától 20.14.32 óráig, a harmadik pedig 20.14.39 órától 20.15.58 óráig tartott. Ezt 6 perc 42 másodperccel követően, azaz 20 óra 22 perc 40 másodperckor a jelen lévő rendőri erők a tömeget körbezárták, így ezt követően a felszólításnak engedelmessé válni már nem volt mód.

A rendezvények rendjének biztosításával kapcsolatos rendőri feladatokról szóló 15/1990. (V. 14.) BM rendelet 15. §-a szerint a rendőrség a tömegoszlatás során közli, hogy a rendezvény helyszínét a résztvevők milyen irányban hagyják el. A jelen esetben a Rendőrség a távozás irányaként elismerten a Szentendrei utat jelölte meg, amely a rendezvény helyszínétől több kilométerre található, és mivel közvetlenül nem kapcsolódik a rendezvény helyszínéhez, a tömegben lévők számára nem feltétlenül jelentett értelmezhető iránymegjelölést.

Ugyanakkor a panaszos azon állítását, miszerint különböző irányokban megpróbálta elhagyni a teret, de erre nem volt módja, egyértelműen cáfolja a rendőrség által a Testület rendelkezésére bocsátott videófelvétel, amelyen látszik egyrészt az, hogy a panaszos elmondásával ellentétben sem az alagút felé, sem a vár felé nem volt akadálya a távozásnak, másrészt az, hogy a rendőrök egyes – egyértelműen tüntetőként azonosítható – személyeknek még az egyébként sorfállal lezárt Lánchíd felé is engedélyezték a távozást.

Ennek megfelelően a Testület nem fogadta el megalapozottnak azt a panaszt, miszerint a rendőrök szándékosan vezették félre a panaszost a hazafelé indulás irányát illetően, és terelték őt a „rabszállító” felé.

Annak ellenére azonban, hogy a panaszos elsődleges távozási szándékát a videófelvétel cáfolja, a panaszos előállításával kapcsolatban megállapítható alapjogsérelem a következők miatt.

A rendőrségi videófelvételen látszik, hogy amikor a rendőrök elkezdtek kiszorítani a tüntetőket a Lánchíd utca felől (a Sikló végállomásától) a Fő utca irányába, a résztvevők békésen, semmiféle ellenállást nem tanúsítva megindultak arrafelé, de – amint arra a panaszos is utal – a rendőrök őket a Lánchíd utca irányába felől futva megelőzték, és megakadályozták, hogy tovább haladjanak és a teret elhagyják.

Ez az eljárás ellentétes a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban Rtv.) 59. §-ának (3) bekezdésével, amely szerint tilos a tömeget korlátozni a helyszínről történő eltávozásban.

Ezen túlmenően a BM rendelet 15. §-ának (5) bekezdése szerint a felosztatás során, ha a tömeg magatartására figyelemmel erre lehetőség van, a rendőrség első intézkedésként igazoltatásokat foganatosít. Jelentősebb jogkorlátozással járó intézkedések megkezdésére akkor kerülhet csak sor, ha a tömeg a felszólítások, illetve az igazoltatások ellenére nem oszlik szét. A felvételtől kétséget kizáróan megállapítható, hogy még igazoltatásokra sem lett volna szükség a tömeg feloszlásának eléréséhez, mivel a résztvevők a rendőrsorfal nyomásának engedve megindultak a Fő utca felé, és távoztak is volna ebbe az irányba, ha a rendőrök nem vágnak eléjük.

Minderre tekintettel kétséget kizáróan megállapítható, hogy az arányosság követelményével ellentétes a Rendőrség azon eljárása, melynek során arra hivatkozva, hogy a demonstrálók a rendőri felszólításnak a szükséges idő biztosítása ellenére nem tettek eleget, a rendőri egységek teljesen körbezárták a gyülekezőket, és megkezdtek az igazoltatáson túlmenően a jelen lévők előállítását. A főkapitány által az Országgyűlési Biztos megkeresésére adott válaszban szereplő azon kitétel, amely szerint ez a „további jogsértő cselekmények megelőzése érdekében” történt, nem kellően konkrét ahhoz, hogy ezt a jelentős jogkorlátozást megvalósító eljárást alátámassza, ráadásul ezen állításnak a videófelvétel is ellentmond.

Az eljárás esetlegességét egyébként mutatja, hogy a ... r. ezredes által a Készenléti Rendőrség biztosítási feladatairól készített összefoglaló jelentés tanúsága szerint miután 48 személyt előállítottak, 20 óra 50-kor a lezárt területen maradt kb. 45 főt a járdára tereltek, hogy a gépkocsi forgalom megindulhasson, majd 21 óra 09-kor őket a Fő utca irányába kiszorították anélkül, hogy velük szemben további intézkedést foganatosítottak vagy kényszerítő eszközt alkalmaztak volna. Felmerül a kérdés, hogy ezeket a személyeket, akik a rendőrség álláspontja szerint nyilván ugyanúgy megvalósították a jogszerű intézkedéssel szembeni engedetlenség szabálysértését, mint a panaszos, miért nem állították elő.

Az előállításáról készült rendőri jelentés szerint a panaszos a személyazonossága igazolására vonatkozó felszólításnak eleget tett, a ruházatátvizsgálás során nála közbiztonságra veszélyes eszközt nem találtak, vele szemben kényszerítő eszköz alkalmazása nem vált szükségessé, amiből következik, hogy magatartása együttműködő volt.

Mindezek alapján a Testület megállapítja, hogy a panaszos előállítása az adott körülmények között a panaszos személyes szabadságának aránytalan és ezért jogsértő korlátozását jelentette. Ezen túlmenően a panaszos kiemelése és előállítása önkényesnek tűnik annak fényében, hogy más, a rendőrség szempontjából ugyanolyan magatartást tanúsító személyekkel szemben a rendőrség nem alkalmazott hasonló intézkedést. A jogsértést súlyosítja, hogy arra egy másik alapvető jog, a gyülekezési jog gyakorlásával kapcsolatban került sor. A fentiek miatt ezért a Testület a panaszt megalapozottnak tartja.

Előállítása foganatosításával kapcsolatosan jogalapjának hiánya mellett panaszos kifogásolja annak körülményeit is, miszerint az azt megelőző ruházatátvizsgálás nem megfelelően történt, mobiltelefonját elvették, ezért nem tudta értesíteni családját a történetéről, továbbá az éjszakai órákban hosszú ideig fogva tartották.

Az egyes további panaszokkal kapcsolatban az alábbi állapítható meg.

2. Ruházatátvizsgálás

A Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 62/2007. (XII. 23.) IRM rendelet (a továbbiakban Szolgálati Szabályzat) 40. §-ának (1) bekezdése értelmében ruházatátvizsgálása közbiztonságra veszélyes eszközök kiszűrésére irányulhat. A (2) bekezdés szerint igazoltatás során sor kerülhet ruházatátvizsgálásra. Tekintettel arra, hogy a Testület megítélése szerint az adott helyzetben elsődlegesen a Clark Ádám téren jelen lévő személyek igazoltatása lett volna a megfelelő rendőri intézkedés, ez pedig együtt járhatott volna a ruházatátvizsgálásával, a ruházatátvizsgálás tényét a Testület nem tekintette jogsértőnek.

A mindennapi személyes használati tárgyak – mobiltelefon, pénztárca, stb. – közszemlére tétele a Testület fő szabály szerint szintén nem tartja a méltóság csorbítására alkalmasnak, bár elképzelhetők olyan esetek, amelyekben ez bekövetkezhet. Olyan jellegű tárgy elővételének megtörténtéről azonban a panaszos nem számolt be, amely ilyen jogsérelmet eredményezne, így a ruházatátvizsgálás vonatkozásában a panaszt a Testület nem tartotta megalapozottnak.

3. A mobiltelefon elvétele

Arra, hogy a panaszos mobiltelefonját az előállítás foganatosításakor elvették volna, a rendőri jelentés nem tartalmaz utalást, kizárólag a letéti tárgyakról készített jegyzőkönyv rögzíti annak átadását, illetve visszavételét. Ugyanakkor azt a tényt, hogy a panaszos mobiltelefonját elvették, a ... r. őrnagy által készített vizsgálati jelentés nem cáfolja, és a Testület előtt is ismeretes, hogy az előállítottaktól gyakran már a szállítás ideje alatt elveszik a telefonjukat.

A Testület elismeri, hogy ez adott esetben indokolt lehet, leszögezi ugyanakkor, hogy jelenleg sem az Rtv., sem a Szolgálati Szabályzat nem tartalmaz olyan rendelkezést, amelynek alapján a mobiltelefon elvehető. Az Rtv. két esetet ismer, amikor az előállító

helyiségben való elhelyezést megelőzően a rendőri intézkedés alá vont személytől a tárgyai elvehetők. Az Rtv. 30. §-ának (3) bekezdése alapján a Rendőrség a rendezvény, az esemény, továbbá a közlekedés biztonságát, a közterület rendjét veszélyeztető jogellenes cselekmény megelőzése, megakadályozása érdekében a rendőri szerv vezetője által meghatározott területre belépők és az ott tartózkodók ruházatát és járművét átvizsgálhatja, a közbiztonságra veszélyt jelentő anyagokat, eszközöket lefoglalhatja, illetőleg azoknak a rendezvény, esemény helyszínére való bevitelét megtilthatja. A panaszos esetében ennek a szabálynak az alkalmazása kizárt, hiszen őt nem egy lezárt területre való belépés keretében vizsgálták.

Az Rtv. 31. §-ának (1) bekezdése szerint, akivel szemben személyi szabadságot korlátozó intézkedést foganatosítanak, annak ruházatát a rendőr a támadásra vagy az önvészély okozására alkalmas tárgy elvétele végett, előzetes figyelmeztetés után átvizsgálhatja. Ebből a rendelkezésből kikövetkeztethető, hogy van a rendőrnek lehetősége az ilyen jellegű tárgyak elvételére, de mivel a mobiltelefon sem támadásra, sem pedig önvészély okozására nem alkalmas, így a telefon elvétele ezzel sem indokolható.

A Testület megállapítása szerint azzal, hogy jogszabályi felhatalmazás nélkül elvették a panaszostól a mobiltelefonját, jogellenesen korlátozták a tulajdonhoz való jogát. E korlátozás önmagában nem éri el a súlyosságnak azon fokát, amely a Testület állásfoglalását lehetővé tenné, de mintegy hozzáadódva a fentiekben megállapított jogsértéshez, hozzájárul a rendőri intézkedés alapjogot jelentős fokban sértő voltának megállapításához.

4. Indok és magyarázat nélküli fogvatartás

A VII. kerületi Rendőrkapitányság Előállító könyvében található megfelelő bejegyzésből kitűnik, hogy a panaszost csak több órás várakozást követően helyezték el a fogdán, ahonnan ugyanakkor rövid időn belül távozhatott. A bejegyzés szerint panaszossal szemben az intézkedést 20 óra 20 perckor kezdték meg, míg az előállítóban való elhelyezésének kezdő időpontja április 12., 00 óra 27 perc, befejező időpontja 01 óra 05 perc.

A panaszos az előállítóban való elhelyezésekor, azaz április 12-én 00 óra 25 perckor írta alá azt a nyilatkozatot, amely szerint a fogvatartottak jogaira történő kioktatást megkapta, az intézkedéssel szemben panasszal nem él, hozzátartozójának értesítését nem kéri, illetve fertőző betegségben nem szenved. A nyilatkozaton szerepel az előállítás oka is (miszerint a rendzavarás szabálysértését panaszos felszólítás ellenére folytatta).

Ettől az időponttól tehát bizonyosan nem igaz, hogy a panaszost magyarázat nélkül tartották fogva, ugyanakkor mivel a nyilatkozat aláírásakor már 4 órája a személyes szabadságot korlátozó intézkedés alatt állt, tartalmilag fogvatartásának nagy részére igaz lehet, hogy annak indokáról megfelelő tájékoztatást nem kapott.

Ennek eldöntésére a Testületnek fel kellett oldania az ellentmondást, amely a panaszos nyilatkozata és az előállításról készült jelentésben foglaltak között állt fent, ez utóbbi szerint ugyanis az intézkedő rendőr közölte a panaszossal, hogy szabálysértést követett el, mivel a harmadik felszólításra sem távozott, ezért őt a VII. kerületi kapitányságra előállítja. A Testület életszerűnek tartotta a panaszos előadását, mivel amikor rövid idő alatt több mint 50 személyt állítanak elő, nagy valószínűséggel elmarad az előállítottak kellő részletességű (ténylegesen indokolásnak tekinthető) tájékoztatása a személyes szabadság korlátozásának okáról. Szintén a panaszos elmondását támasztja alá azért, hogy megkérdőjelezi a rendőri jelentésben foglaltak pontosságát, hogy a panaszost először nem a VII. kerületi kapitányságra, hanem a XIII. kerületbe vitték, és csak az itt fellépő helyhiány miatt szállították át a Dózsa György útra (anélkül, hogy a panaszost és társait a XIII. kerületben a járműből kiszállították volna). Az intézkedő rendőr tehát – a jelentésében foglaltakkal ellentétben – nagy valószínűséggel nem tájékoztathatta arról a panaszost, hogy őt a VII. kerületi kapitányságra fogja előállítani, ez a pontatlanság azonban a tájékoztatásra vonatkozó többi állítást is megkérdőjelezi.

A Testület a fentiek miatt megalapozottnak tartotta, hogy a fogvatartás első négy órájában a panaszos nem kapott megfelelő tájékoztatást fogvatartásának okáról. Bár az Rtv. vonatkozó rendelkezése [33. § (5)] nem írja elő, hogy az előállítottat az előállítás okáról mikor kell tájékoztatni, a norma rendeltetéséből, és a rendőri tevékenységgel kapcsolatos általános elvekből [2. § (1)] következik, hogy a fogvatartottal minél hamarabb tudatni kell személyes szabadsága korlátozásának okát.

Emiatt, bár – a panaszában foglaltakkal ellentétben – a panaszos nagy valószínűséggel tisztában volt azzal, hogy be nem jelentett, illetve nem szabályszerűen bejelentett tüntetésen vesz részt (hiszen a rendezvény szervezője saját elmondása szerint tájékoztatta a tüntetőket, hogy a tüntetés-sorozat polgári engedetlenség jellegű „jogtechnikai kísérlet”), a személyes szabadság – mint kiemelten fontos alapjog – korlátozásával kapcsolatos ezen mulasztás, összeadódva a fent megállapított alapjogsérelmekkel hozzájárul ahhoz, hogy a Testület a panasznak az országos rendőrfőkapitányhoz való továbbítását indokoltnak tartsa.

5. A család értesítésének elmaradása

A 00 óra 25-kor aláírt nyilatkozaton az szerepel, hogy a panaszos nem kérte a hozzátartozóinak értesítését. E vonatkozásban is aggályosnak tekinthető, hogy a panaszos négy és fél órás fogvatartásának első négy órájában a telefonálás lehetőségének felajánlására nem került sor, ám amennyiben a panaszosnak nyomós oka és határozott szándéka lett volna hozzátartozóit értesíteni (akár jogvédelme biztosítása érdekében, akár a család megnyugtatása érdekében), minden bizonnyal élt volna ezzel a lehetőséggel, és megjelölt volna értesítendő hozzátartozót.

Erre tekintettel a Testület a panasz ezen részét megalapozatlannak találta.

Fentiek alapján a Testület megállapítja, hogy a panaszos személyes szabadsághoz való jogát a rendőrség megfelelő jogalap nélkül korlátozta, megvalósítva ezzel az

alapvető jog jelentős mértékű csorbítását. A jogsértést súlyosbítja, hogy az egy másik alapvető jog, a gyülekezési jog gyakorlásával összefüggésben következett be, valamint hogy az előállítás foganatosítása során további, alapvető jogokat érintő szabálytalanságokra került sor.

Budapest, 2008. augusztus 18.

Dr. Kaltenbach Jenő sk.
elnök

Fráterné dr. Ferenczy Nóra sk.
testületi tag

Dr. Féja András sk.
testületi tag

Dr. Kádár András Kristóf sk.
előadó testületi tag

Megjegyzés:

A panaszt az országos rendőrfőkapitány a 19563/4/2008. RP. határozatában elutasította. A határozatot lásd a www.police.hu honlapon. (Feltöltés alatt – a Szerk.)